

першорядним суспільним завданням для об'єднаної Німеччини [2]. Однак саме тому, що притаманна йому суміш політики, історії та екзистенціалістських "інгредієнтів" підриває "істинність" встановленої "офіційною" версією системи цінностей, він виявляється досить стійким, аби уникнути небезпеки залежності від соціополітичної кон'юнктури, і досить чутливим, аби уникнути спокуси ігнорування соціополітичного впливу, досить революційним, аби зламати звичну літературну ієрархію, і досить гнучким, аби зберегти незаперечні культурні цінності. Вибудовуючи понад часовими, просторовими та ідеологічними кордонами міст, який об'єднує різні Німеччини різних періодів ХХ століття і вияскравлює неочевидну спорідненість письменницьких доль Гейма і Целана, Брехта і Бенна та ін., і отже – оприявнює спільну матрицю мистецької екзистенції у німецькій історії, цей канон закладає сучасну парадигму конституювання національної ідентичності об'єднаної Німеччини як у площині актуальної літературної практики, так і в площині актуальної читацької свідомості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Assmann A. Das kulturelle Gedächtnis an der Millenniumsschwelle. Krise und Zukunft der Bildung. – UVK, Konstanz, 2004.
2. Augstein, Rudolf. Grass, Günter: Deutschland, einig Vaterland? Ein Streitgespräch. – Göttingen : Steidl Gerhard Verlag, 1990.
3. Блум, Гарольд. Західний канон. – К. : Факт. – 2007. – 720 с.
4. Варецька С. Барокова парадигма у творчості Гюнтера Грасса. – Дрогобич : Коло. 2008. – 240 с.
5. Grass, Günter. Fortsetzung folgt...Göttingen : Steidl Verlag, 1999.
6. Günter Grass. Der Schriftsteller als Zeitgenosse / Hrsg. von Daniela Hermes. – München : Dt. Taschenbuch Verlag, 1996.
7. Grass, Günter. Mein Jahrhundert. – München : Dt. Taschenbuch Verlag, 1999. – 383 S.
8. Durzak, Manfred. Geschichte ist absurd. Eine Antwort auf Hegel. Ein Gespräch mit Günter Grass // Zu Günter Grass. Geschichte auf dem poetischen Prüfstand. – Stuttgart : E.Klett, 1985. – S. 9–19.
9. Åggert H. Kulturelles Gedächtnis und der Kanon der Nationalliteraturen // Geschichte und Gedächtnis in der Literatur vom 18. bis 21. Jahrhundert / Janusz Golec, Irmela von der Lühe (Hrsg.). – Frankfurt a.M. : Peter Lang Verlag, 2011. – S. 15–26.

10. Затонский Д. "Жестяной барабан" Гюнтера Грасса, или Понимаем ли мы мир, в котором существуем? // Вікно в світ. Зарубіжна література : наукові дослідження, історія, методика викладання. – 2002. – №2 (17). – С. 104–134.
11. Kiefer, Sascha. Frühe Polemik und späte Differenzierung. Das Heidegger-Bild von Günter Grass in "Hundejahre" (1963) und "Mein Jahrhundert" (1999) // P. Engelmann (Hg.) Weimarer Beiträge. – 2002. – № 48/2. – S. 61–73.
12. Krönig, Franz Kaspar; Weyer, Anselm. Ein schwerer Brocken. Das "Ägeris Heidegger" bei Günter Grass // Günter Grass : Bürger und Schriftsteller / Hg. von N. Honsza. – Wrocław. – 2008. – S.131–151.
13. Моргачева Г.В. Образ Бертольта Брехта в творчості Гюнтера Грасса // Брехтівський часопис [Brecht-Heft]. Статті. Доповіді. Есе: Збірник наукових праць (Філологічні науки). – Житомир. – 2011. – №1. – С. 109–112.

МОДЕЛЮВАННЯ ХАРАКТЕРІВ ПЕРСОНАЖІВ ЯК ВИЯВ ЕСТЕТИЧНОГО (ЗА РОМАНОМ ГАЛИНИ ПАГУТЯК "ПИСАР СХІДНИХ ВОРІТ ПРИТУЛКУ")

Оксана ГАЛАСВА

Черкаський національний університет ім. Б.Хмельницького

У статті досліджується характеротворення як важливий аспект естетичного у романі "Писар Східних Воріт Притулку" Галини Пагутяк. Проаналізовано типологічні моделі характерів за Юнгом, указано на пріоритет інтровертних типів. Підкреслена філософська та естетична спрямованість творів, перевага життєствердних мотивів, незважаючи на трагізм минулого героїв. Зосереджено увагу на зображенні внутрішнього світу персонажів, які намагаються сконструювати власну модель існування. Проілюстровано художню довершеність штучно створеного герметичного простору.

Ключові слова: Галина Пагутяк, характеротворення, естетичне, екзистенція, інтроверт, рефлексія.

В статье исследуется образование характеров как важный аспект эстетического в романе "Писарь Восточных Ворот Приюта" Галины Пагутяк. Проанализированы типологические модели характеров по Юнгу, указано на приоритет интровертных типов. Подчеркнута философская и эстетическая направленность произведений, преимущество жизнеутверждающих мотивов, вопреки трагизму прошлого героев. Сосредоточено внимание на изображении внутреннего мира персонажей, которые пытаются сконструировать собственную модель существования. Проиллюстрировано художественное совершенство искусственно созданного герметичного пространства.

Ключевые слова: Галина Пагутяк, образование характеров, эстетическое, экзистенция, интроверт, рефлексия.

Character delineation as an important aesthetic aspect of the novel *The Scribe of the Shelter's Eastern Gate* by Galina Pagutiak is investigated in this article. Typological models of characters according to Carl Jung are analyzed, the introvert type priority is postulated. The philosophic and aesthetic dominant is emphasized, as well as the prevalence of life-asserting motives in spite of the characters' tragic past. The attention is focused on the characters' inner world since they are trying to create their own existence models. The artistic perfection of the artificially created hermetic space is proved.

Key words: Galina Pagutiak, personality creation, aesthetic, existence, introvert, reflection.

Здавна людство навчилося розмежовувати прекрасне і потворне, віддаючи перевагу першому. Естетичне набуло поширення у діяльності людей, суспільному житті та мистецтві. Іспанський мислитель Грасіан-і-Моралес ще у XVII столітті в естетичному значенні вжив поняття «смак» як пізнання прекрасного та осмислення творів мистецтва. Категорія естетичного смаку значного розвитку набула у Франції у XVIII столітті, удосконалювалася протягом наступних століть, ставши важливим чинником у розвитку новітнього суспільства. Характер і темперамент моделюють особистість, виражають моральні якості і психічні стани. Значну роль відіграє розуміння естетичного смаку автора, що впливає на моделювання характерів персонажів.

Аналіз досліджень і публікацій. Концепції дослідників про художні смаки переважно ілюструвалися подібними висновками: про смаки не сперечаються, вони індивідуальні і залежать від відносин і якостей суспільства. Так, в есеї Монтеस्क'є «Досвід смаку у творах природи та мистецтва» деталізується спрямованість смаків на задоволення душевних потреб, різноманітностей, симетрії, раптовості, на причинах, що здатні викликати почуття. Основу Кантової концепції закладено вже у назвах «Перший вступ до критики здібності судження», «Критика здібності судження». Автор вибудовує модель естетичного смаку, стверджуючи: «Не може бути ніякого об'єктивного правила смаку, яке визначало б поняттями, що насправді прекрасне» [4, с. 235]. У «Феноменології сприйняття» М. Мерло-Понті [5] розкривається єдність людини і світу, що ґрунтується на відчуттях, сприйняттях навколишньої дійсності. Повчальною для характеротворення особистості є праця Д. Юма «Про

норму смаку», де філософ визначає амбівалентну сутність, коли один може бачити прекрасне, а інший вважати це потворним [9, с. 724]. Доказом цього є народна мудрість: «На колір і смак – товариш не всяк». Отже, категорія прекрасного така багатогранна і неочікувана, що нагадує лабіринт різнопланових рефлексій.

Актуальність обраної теми полягає у зображенні на матеріалі прози Галини Пагутяк духовно багатих особистостей або таких, які через внутрішні сумніви набувають досконалості.

Мета статті – дослідити на прикладі роману Галини Пагутяк «Писар Східних Воріт Притулку» характеротворення персонажів крізь призму естетичного.

Реалізація зазначеної мети передбачає виконання таких завдань:

- проаналізувати творення характерів як вираження авторського сприйняття прекрасного;
- дослідити характери персонажів згідно з юнгівською моделлю психологічних типів;
- окреслити розмаїття внутрішнього світу персонажів як естетичної досконалості.

Варто зауважити, що Галина Пагутяк в основному позитивно репрезентує персонажів. Тим самим формує естетичні смаки і у читачів. Вона є справжньою шанувальницею, берегинею і пропагандисткою краси українського слова. Найяскравіше це виявляється у моделюванні характерів. Е. Фромм так визначає характер: «... – це специфічна форма людської енергії, що виникає під час динамічної адаптації людських потреб до визначеного способу життя у певному суспільстві. Характер визначає думки, почуття і дії індивіда [8]». Формування якостей особистості залежить від багатьох суб'єктивних та об'єктивних чинників, тому він на відміну від темпераменту змінний.

Важливу роль у мистецькому характеротворенні відіграє особистість письменника, що формує взаємозв'язки власного Я і персонажів. Рефлексії останніх асоціюються із авторськими, тим більше, що реалізація на папері є віддзеркаленням світобачення. Галина Пагутяк вдало трансформувє власні естетичні смаки у характеротворення.

Психологічні моделі характерів прослідковуються у працях Е. Фромма, К.-Г. Юнга, Е. Кречмера, У. Шелдона, Лоуена, Р. Мея. До роману Галини Пагутяк найбільш доцільне використання теорії психологічних типів К.-Г.Юнга, який виокремлює екстравертний та інтровертний

типи [10, с. 30]. Характери у творі "Писар Східних Воріт Притулку" розкриваються фрагментарно, так що цілісне уявлення про кожного з героїв стає можливим тільки після детального прочитання.

Персонажі "Писаря Східних Воріт Притулку" – інтроверти, крім Чарівника Лі, одержимого Ізидора та семилітньої Христинки, дії якої залежали від дорослих. Інтровертний тип характеризується заглибленістю в себе, тобто зосереджується на внутрішньому світі, коли самотність стає благом. Він намагається захистити себе від надмірного впливу об'єкта, спостерігає за ходом подій. Основою характеротворення виступає сім'я. Для Писаря Антона домівкою став Притулок, біля якого він народився, а опікуном – Лі: "... не витлумачував вихованцю слів "байдужість", "милосердя", щоб у його душу не проникла чорна отрута вищості, обраності" [7, с. 25]. Антон виявився здібним і слухняним учнем, засвоївши беззаперечно всі ази науки. Вихователь зумів зліпити із Антона особистість із власними моральними критеріями, естетичними смаками. У нього чітко виражається сенсорний тип характеру, адже дії і вчинки він моделює не за логічними судженнями, а від того, що бачить і чує. Такі особистості схильні до глибоких внутрішніх вражень. Він виступає носієм світла і доброти для прибульців. Характерним для Антона є отримання задоволення від роботи Писаря, який радо зустрічає прибульців, насамперед дізнаючись, хто знаходиться за дверима: вітер, птах чи людина: "*присмне відчуття позбавлення від труднощів є радість*" [4, с. 269]. Фіксацією послідовності дій передано косіння трави, що є обов'язком Писаря. Нові мешканці асоціюються в Антона із комахами, що бажають заховатися у траві Притулку.

У житті Писаря Антона важливу роль відіграло місце народження, яке унеможливило сприйняття слів "злочин" і "кара", на відміну від прибульців, із якими він пов'язаний невидимими нитками. Про цивілізований світ із владою смертей він знав лише із розповідей, але не реагував пасивно, адже глибоко сприймав трагічне минуле прибульців. Душевно прекрасний сам, він намагався допомогти адаптуватися мешканцям до життя у Притулку як символі оновлення. Смерть матері при його народженні хоч і стала зарубкою у пам'яті, але не зламала його ні морально, ні фізично. В Антона сформувались позитивні риси характеру – повага, покоря, урівноваженість, працьовитість, старанність при виконанні обов'язку. Герметичність Притулку трансформувалася у герметичність внутрішнього світу героя, у синдром мисленнєвої замкненості. Його прагнення до самотності чергуються із моментами

перевтілення в іншу іпостась, наприклад в епізоді із Христинкою: "*Антон був одночасно і тією маленькою істотою, що простягала руку, благаючи, щоб хтось відірвав її від землі, і тим, хто спостерігав за нею*" [7, с. 50].

У патріархальний спосіб життя Антона вносять корективи прибульці. У мандрівці за порадою Старого він віддаляється не тільки від Воріт, а і від себе. Виникнення невпевненості у поверненні назад було тимчасовим спалахом неспокою душі. Настанови Лі і характер Антона здобули перемогу над невмотивованим сум'яттям. Антон переосмислює значення свободи, життя, коли стає учасником вистави "*Містерії зими*", слухаючи сповідь безрукої жінки, що взяла на себе злочин коханого "*у тому світі*". Зворушлива розповідь Генріха Кухаря про подробиці із власного життя збагачує знання Антона про колізії існування людини, зокрема про кохання, якому у Притулку немає місця. Спостережливість стає візіонерською, коли перед очима Генріха з'явився правічний ліс. Вставними новелами авторка доводить, що краса інших людей сприяє формуванню естетичного в Антона. Він належить до витончених натур, у яких до "*кожного уявлення або сприйняття долучається багато додаткових уявлень або сприйнятів*" [6, с. 749]. Антон, збагачений новими враженнями, повертається до Притулку, зрозумівши, що тут він потрібний прибульцям, які стали для нього рідними.

Галина Пагутяк дешифрує основні якості головного героя у поєднанні із набутими під час мандрівок у резюме: "*Лі подумав, що йому вдалося прищепити цьому хлопцеві лише почуття обов'язку, бо воно найбільш потрібне людині, яка потрапляє сюди з болісного хаосу буття*" [7, с. 132]. Справді, складовим поняттям "*обов'язок*" є всі позитивні риси характеру, що відрізняють людину від інших істот.

За своїми вподобаннями Антон належить до самодостатніх особистостей. "*Внутрішній світ Антона не приймав інших красвидів і речей, окрім тих, що оточували його змалку*" [7, с. 102], а почуте і бачене стає для нього стимулом появи нових відчуттів. Писар – людинолюб, що має чуйне серце.

Життя Джона Сміта у Притулку – це симбіоз спогадів і хаотичних дій: він намагається сховати минуле, справжнє прізвище та ім'я, замінивши їх вигаданими. Саме це його зробило катом власної душі.

За Юнгівською концепцією, Джону Сміту притаманний інтровертний почуттєвий тип характеру. Це виражається в інтенсивних суб'єктивних відчуттях [10]. Для Джона Сміта таким стало переслідування у цементному містечку, коли розпач і страх змусили його тікати до Притулку. Щоб

зрозуміти його вчинки і реабілітувати як убивцю, варто знайти першопричину негативного впливу середовища. Основою формування характеру стали враження дитинства: він уже відчув себе зайвим: *“... не знав своєї матері, його ніколи не гойдали у колисці”* [7, с. 14]. Візії дитинства окреслилися двома враженнями – голодом і побоями п'яного батька. Ставлення до Джона Сміта могло б бути неоднозначним, якби авторка не знаходила виправдання для будь-яких вчинків, навіть найбільш невмотивованих. Герой утік до Притулку, залишивши “тому світові” зло.

Для письменниці він – у минулому вбивця – не стає відчуженим від інших, тому що поява прекрасних рис затьмарила злочин: *“Хтось може бачити потворне навіть у тому, у чому інший відчуває прекрасне”* [9, с. 724–725]. Неспокій і тривоги не покидають Джона Сміта навіть у Притулку, а згадка про батька символізує утрачене дитинство і початок мандрів світом цивілізації. Запорукою оновлення душі Джона Сміта і звільнення від минулих страждань став образ Мадонни, до якої він звертався у хвилини зневіри як до матері. Для неї єдиної він береже святе місце в серці і синівську ніжність. Мадонна виступає не суддею Джона Сміта, а вказує шлях до очищення, утверджуючи Божу заповідь каяття і прощення гріхів. Хоч він і не уникає людей, але відчуває себе комфортно на горі, коли запалює вогнище, носить каміння для будівлі, яка розвалюється. У його Сізіфовій праці відчувається наполегливість, бажання досягти мети і стати переможцем над правилами Притулку, де нічого не будується. Інколи здається, що завдяки своїм думкам Джон Сміт перетворюється на філософа, а інколи нагадує дитину (яка не звільнилася повністю від інфантильності), коли спостерігає за повітряним змієм як за іграшкою, якої не знав у дитинстві. У ньому продовжують жити відчуття маленького хлопчика – сироти, що намагається знайти матір. Галина Пагутяк у ремінісценціях Джона Сміта імплантує світлі спогади про ліс, річку, гори і реанімує його душу, звільнивши від покарання. Отже, авторка, завуальовуючи негативне в образі Джона Сміта, змушує його повірити у власні сили, нагадуючи реципієнтам про відсутність чіткої межі між естетичним і неестетичним.

Галина Пагутяк зосереджує більше увагу на фактах, рефлексіях, а формування портрета особистості набуває логічного завершення лише у конкретний період життя. Здається, що персонажі роману у певних ситуаціях – мазохісти, які із задоволенням сприймають власні душевні муки. Такими для Лікаря Якова є неодноразова згадка про диявола, страх перед яким переслідує його і змушує відмовитись від влаштованого буття.

У Притулку Лікар з'явився зі сформованими рисами характеру, у яких виражається суперечливість його думок і вчинків то як психологічна кастрація, то філософське тлумачення колізій життя. Він є яскравим представником раціонально-іраціонального (розумово-чуттєвого) інтровертного типу. Так своїми порадами Яків намагається розвіяти сумніви Джона Сміта, що існування має сенс: *“Ніколи не вважайте себе гіршим за інших. Якщо ви живете – ваше життя потрібне”* [7, с. 24]. Город, пасіка, збирання трав ілюструють реалізацію втрачених цінностей, працьовитість і реабілітацію самотності. Звичайно, Притулок вніс корективи у характер Якова, змушивши без будь-якого логічного пояснення зникати у лабіринтах замкненого простору. Галина Пагутяк дає пояснення ілюзорності професії Лікаря, підкреслюючи, що лікує час. Гіпертрофоване сприйняття навколишнього світу, переконання у правильності і безальтернативності власних суджень стають для Якова екскурсом у давноминуле: *“У дитинстві в нас на кухні висів вишитий напис: “Бог є Любов”. Але ці слова давно вже ковзають поверхнею нашої свідомості”* [7, с. 109]. У діалогічному спілкуванні із Антоном Яків відверто із ледь помітним сарказмом розкриває карму власної душі, що не знає спокою. Його довгий шлях до істинного знання життя відображено у повторюваній тезі: *“Лишилося сподіватися, що коли Лікар нарешті зважиться вийти через Західні Ворота – Диявол його не впізнає”* [7, с. 54]. Авторка вірить сама й переконує читачів у метаморфозах характеру Якова – це впевненість, пряmlinійність, віра у перемогу над силами зла, відчуття кровної єдності із іншими. На жаль, слова залишаються міражем, тому що вони не звільняють Якова від самотності. Естетичне в образі Лікаря полягає у гармонійному поєднанні духовного багатства у герметичному просторі.

Для більшості прибульців думки про минуле нагадують власну провину або дії злочинного світу. Для Ізидора першопричиною одержимості стала війна, утрата пам'яті, коли бажане сприймалось як дійсність, наприклад поява у Притулку із уявною Настунею. Для Галини Пагутяк – він жертва і тому викликає співчуття. У біографічних ремінісценціях відтворено довгий шлях юнака від дитинства, трагедії кохання, одержимості до невмотивованого вчинку. Найсвітліші почуття для Ізидора і Настуні стали справжніми тортурами через соціальну нерівність. Як бачимо, найкращі поривання душі розбилися. Прекрасні і юні закохані шукають порятунку. Утечею від реальності став далекий, чужий, віртуально привабливий Париж, шлях до якого лежав через випробування.

Забезпечений матеріально, Ізидор виявляє стійкість характеру, шукаючи виходу як за межами родини, так і батьківщини. Це і сформувало у хлопця рішучість, цілеспрямованість і вмотивованість дій. В опозиції “кохана – батьки” перемагає сила кохання, адже найрідніші душі заховалися в барокамеру спокою. Егоїзм батьків повис дамокловим мечем над долею хлопця. У діалозі із Настунею виявляється щирість почуттів і тривога синівського обов’язку. Сум’яття його душевного дуалізму відіграє визначну роль в епізодичному структуруванні роману: *“іноді (для Пагутяк це стильова особливість. – Г.О.) в оповідці трапляються ретроспекції, у яких ідеться про події, що сталися в минулому, і ці події пов’язуються з теперішнім, – такі елементи можна назвати “аналептичними”...”* [1, с. 277–278]. Звичайно, Ізидор у зигзагах життєвих колізій міг би здобувати досвід, якби не раптовий крах ілюзій, що поневолив Я. Одержимість стала причиною наполегливості у пошуках краю, де б закоханих не переслідувало суспільство. Одним із найбільш вражаючих епізодів є прозріння Ізидора про смерть Настуні. У Притулку відсутня смерть, тому невдалий суїцид Ізидора викликає лише жаль. Цей персонаж уособлює тісний взаємозв’язок свідомого і несвідомого, наполегливість у здійсненні бажань, герой вірив, що батьки простять. Одержимість стає причиною заміни справжнього кохання уявним, мертвої Настуні на Христинку.

Бібліотекар Лі уособлює архетип, існування якого більше сприймається вірою, ніж свідомістю. Цей прибулець із неба, чарівник має сформований статичний характер, основою якого є логічні судження, переконливість і бажання допомогти людям, інфантильність, що виражається у виготовленні повітряних зміїв і задоволенні від того, що мешканці побачать їх. Небожителеві Лі притаманна здатність раптово з’являтися і зникати. Він, мудрий вихователь Антона, спостерігає, аналізує події у Притулку, дії мешканців завдяки своєму таємничому походженню і здібностям. Лі не сприймає тягар невлаштованості світобудови і минулого, комфортно відчуває себе в теперішньому, не думає про власне майбутнє, виступає візіонером для мешканців. Образ Лі авторка моделює світлими фарбами, здається, що його аура впливає на природу, прибульців, їхнє світосприйняття. Він вічний, як життя на землі, як віра людей у безсмертя: *“Насправді дотепний, усміхнений Лі належав небу. Таких на його батьківщині називали безсмертними, а в Притулку навіть Старий не пам’ятав, коли Лі з’явився вперше”* [7, с. 121]. Він – носій радості, естетичного задоволення, має здатність передавати книжкам

упорядкованість і врівноваженість. адже його приходу чекає навіть Бібліотека. Для фантастичного Лі однаково рідними є мікросвіт – Бібліотека, Притулок – і макросвіт – Усесвіт.

У романі уособленням прабатька, житейської мудрості виступає Старий як втілення розумового інтровертного типу. Для Антона стало звичаєм кожного нового мешканця Притулку спочатку приводити до нього як скарбівничого: *“і хоч би що він не казав, усе сприймалось як пророцтво і ставало дією”* [7, с. 43]. Для жертв “того світу” Старий стає губкою трагічних доль, екзистенційне вираження яких експресивне, що досягається використанням вражаючих подробиць, він реально оцінює свій вплив на людей, має раціональне мислення, інтуїцію, чутливість, що виражається наочно у появі крові на руках і внутрішньо у рефлексіях. Старий оточений ореолом поваги і любові. Справді, він більше асоціюється не із віковою категорією, а із есхатичною єдністю, коли давно минуле не зникає, існуючи в сучасному як зразок. Здається, що Притулок і він з’явилися одночасно, а роздуми про вихід спочатку виникли під впливом снігу, а потім із появою сліпого прибульця, що втратив Батьківщину. Сміслом життя було сприйняття чужого горя як власного, що ставало стимулом для рішучих активних дій. Новий прибулець із незнайомою мовою стає для Старого братом, якому потрібна допомога. Авторка передає надзвичайну схвильованість Старого і відчуття щастя за долю сліпого прибульця: *“Душа при уявленні про піднесене в природі почуває себе схвильованою, тоді як в естетичному судженні про прекрасне вона перебуває в спокійному спогляданні”* [4, с. 265]. Такі почуття виникли на самоті із природою на березі річки. Візіонерське осмислення майбутнього набуває рис реальності, кодуючись в екзистенції віртуальної дієвості (супроводжує сліпого у думках до батьківщини).

Галина Пагутяк акцентує увагу на тому, що мова будь-якого народу не повинна зникнути, адже вона є мати і сестра. Крім того, образ сліпого асоціюється із основними рисами менталітету українського народу, вірою, незнищенністю мови. Символічного значення надається великому каменю, на якому сидів Старий, як земному, статичному, незмінному і річці, у якій вирує життя.

Велике естетичне значення має роман Галини Пагутяк, у характеротворенні якого важливу роль відіграє психологізм. Письменниця, констатує події, дає змогу читачам інтерпретувати як подробиці, так і цілісні епізоди. Вона не намагається дати відповідь, хто винен, а спрямовує у твір вир рефлексій.

Персонажі – не маріонетки, а особистості з індивідуальними характеристиками, проблемами, розв’язання яких залежить від стану душі. Основою дослідження стало розкриття багатства внутрішнього світу персонажів, з’ясування їхньої приналежності до інтровертних типів. “Писар Східних Воріт Притулку”, як і вся творчість письменниці, орієнтована на “зразкового читача”. Відвертість і щирість, художній смак вражають умінням бачити, відчувати і творити прекрасне на папері.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барі П. Вступ до теорії : літературознавство та культурологія / Пітер Барі [перекл. з англ. Ольги Погинайко]. – К. : Смолоскип, 2008. – 358 с.
2. Біла І. Мотив втечі від міста в романах Галини Пагутяк “Писар Східних Воріт Притулку” та “Писар Західних Воріт Притулку” / І. В. Біла // Актуальні проблеми слов’янської філології : міжвуз. зб. ст. / відп. ред. В.А. Зарва. Серія : лінгвістика і літературознавство. – Бердянськ : Бердянський державний педагогічний університет, 2010. – Випуск XXIII. – Частина 1. – С. 194–199.
3. Камю А. Бунтующий человек : философия. Политика. Искусство : сборник / Альбер Камю, перев. с фр., под общ. ред. А. М. Руткевича. – М. : Политиздат, 1990. – 414, [1] с.
4. Кант И. Критика способности суждения / Иммануил Кант / Сочинение в 6 томах. – Москва : Мысль, 1966. – Том 5. – 1966. – С. 203–240.
5. Мерло-Понті М. Феноменологія сприйняття / Моріс Мерло-Понті. – К. : Український Центр духовної культури, 2001. – 552 с.
6. Монтескьє Ш.Л. Опыт о вкусе в произведениях природы и искусства / Шарль Луи Монтескьє // Избранные произведения. – М. : Гос. издат. полит. лит-ры, 1955. – С. 735–759.
7. Пагутяк Г. Писар Східних Воріт Притулку / Галина Василівна Пагутяк / Писар Східних Воріт Притулку : Писар Західних Воріт Притулку : романи. – Львів : ЛА “Піраміда”, 2011. – С. 140.
8. Фромм Э. Бегство от свободы / [Электронный ресурс] / Эрих Фромм. – Режим доступа: <http://avtonom.org/old/lib/theory/fromm/begstvo/pril.html>.
9. Юм Д. О норме вкуса / Давид Юм // Сочинения в 2-х томах [под общ. ред. И. С. Нарского, пер с англ.] / Давид Юм. – М. : Мысль, 1965. – Т 2. – 1965. – С. 721–744.
10. Юнг. К. Психологические типы / Под общ. ред. В. Зеленского / Карл-Густав Юнг. – М. : ООО “Попурри”, 1998. – 656 с.